

TRABZON MİLLETVEKİLİ M. AKİF HAMZAÇEBİ'NİN

2005 MALİ YILI BÜTÇE KANUN TAŞARISININ TBMM, CUMHURBAŞKANLIĞI ve SAYIŞTAY BÜTÇESİ ÜZERİNDE PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNDA YAPTIĞI KONUŞMANIN ÖZETİ

✓ **Siyaset kurumuna olan güven Türkiye'de de giderek azalıyor**

Siyaset kurumuna ve onun en önemli, bütün ülkelerde en önemli aracı olan parlamento ve siyasî partilere olan güven, sadece Türkiye'de değil, gerçekte birçok gelişmiş demokraside azalmaktadır. Geniş çerçevede baktığımızda, bu sadece bizim ülkemizin sorunu değildir. Tabii ki Türkiye'nin kendi özel şartlarından kaynaklanan, bu güven azalmasının ortaya çıkmasına neden olan bazı özellikli durumları vardır. Ancak gelişmiş demokrasilere baktığımızda da, seçimlere katılma oranının bir seçimden öbür seçime giderek azaldığını, parlamentolara, siyasî partilere, sendikalara ve benzeri geleneksel siyasetin odağında olan kurumlara duyulan güvenin azaldığını görmekteyiz.

✓ **Dokunulmazlık kavramının kamu yönetimindeki saydamlık akımlarına paralel olarak ülke şartlarına göre sınırlandırılması gerekmektedir**

Siyaset kurumuna duyulan güvenin azalmasında bizim kendi özel şartlarımızdan, siyasetçilerin tutumu ve siyasî partilerden kaynaklanan nedenler olabilir. Ancak, bu güven azalmasına paralel olarak, en azından bu erozyonu önleyecek birtakım önlemleri alma olanağı Türkiye Büyük Millet Meclisinin elinde olduğu halde, bu olanağın Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kullanılmamış olması öne çıkmaktadır. Yürütme organına karşı yasama organının biraz daha kendini güvencede hissetmesi için ortaya çıkmış olan dokunulmazlık kavramının, içinde bulunduğumuz şartlarda gerçekten gözden geçirilmesi ve kamu yönetimindeki saydamlık akımlarına paralel olarak bunun ülke şartlarına göre sınırlandırılması gerekmektedir.

✓ **Daha demokratik bir ortam için Bilgi Edinme Yasasının devamı gelmelidir**

Hükümet, Bilgi Edinme Yasasını çıkardı. Bu çok doğru bir adımdır. Çünkü demokrasilerin olmazsa olmaz özelliği seçimdir. Ancak, sadece belirli sürelerle seçim yapılıyor olması, bir ülkede yönetimin yeteri kadar demokratik olduğu anlamına gelmez. İki seçim arası dönemde, yönetimin demokratik yollarla denetlenebilmesi olanağının toplumun elinde olması gerekir. Bunun aracı, bilgi edinme hakkıdır; topluma istediği zaman, istediği konuda, bütün bireylere, istediği bilgiyi vermek zorunda olmalıdır bütün yönetimler. Türkiye bunu kabul etti, öteden beri süren bir hazırlığı bu Hükümet yasalaştırdı. Ama, bunu tamamlaması gereken adımlar vardır. Buna paralel olarak bir genel yönetim yasası diyebileceğimiz, kurullarla düzenlenmemiş olan konularda yönetimin hangi alanda nasıl hareket edeceğini düzenleyen bir yasa ve yine, bireylerin idarenin kararlarına katılabilme olanağını sağlayan karar sürecine oy hakkı olmaksızın katılma olanağını sağlayan bu

idareyi daha çok demokratik karar almaya yöneltecek bir yasanın da yürürlüğe girmesi gerekir.

✓ **Soru önergelerine cevap verme lüzumu bile görülüyor**

Bilgi edinme hakkını, yasa, vatandaşlara vermiştir; idare, vatandaşların istediği konuda istenen bilgileri belirli sürelerde vatandaşlara vermek zorundadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğüne baktığımızda da, milletvekillerinin, Hükümeti denetleyebilmesi için, idareyi denetleyebilmesi için ellerinde belirli araçları var. Soru önergesi bunlardan birisidir. Ancak, soru önergesine ilgili bakanların zamanında cevap vermemesi halinde yapılacak işlem İçtüzükte çok sınırlıdır. Örneğin yazılı soru önergesinde, cevap verilmezse, cevap verilmeyen kağıtlar bölümünde ilan edilmektedir. Bilgi Edinme Hakkı Yasasına paralel olarak, gerekli değişikliğin İçtüzükte yapılması gerekmektedir. Öyle soru önergeleri var ki, bugüne kadar, bakanlar, bunları cevaplandırmadılar. Bırakınız geç cevap vermeyi, cevaplama lüzumunu bile hissetmiyorlar. Milletvekilleri belki Bilgi Edinme Hakkı Yasasından giderek genel hükümlere göre bazı şeyler yapabilir, ama, İçtüzükte bu durum biraz daha müeyyidelendirilmelidir.

✓ **Sayıştay ile ilgili düzenlemeler kargaşa yaratacak niteliktedir**

Hükümetin çıkarmış olduğu bir takım yasalar oldu. Birincisi Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 1 Ocak 2005 tarihinde yürürlüğe giriyor; gerçi, bazı hükümlerini Hükümet mevcut bütçe yasa tasarısıyla erteleyecek muhtemelen, ama Sayıştay'ı ilgilendiren dış denetim hükümleri 1 Ocak 2005 tarihinde yürürlüğe girecek. Yine, Hükümetin çıkarıp, Sayın Cumhurbaşkanının bir kez daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine iade ettiği Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun ve yerel yönetimlerle ilgili bazı kanunlar var. Bu üç kanun grubunun Sayıştayla ilgili ortak düzenlemeleri şudur; dış denetim Sayıştay tarafından yapılacaktır. Fakat, bu üç kanun grubunda yer alan çeşitli hükümler, Sayıştay'ı ilgilendiren dış denetim konusunun çok dikkatli bir dille yazılmadığını ortaya koymaktadır. Her kanunda farklı kavramlar kullanılmıştır. Bu farklı kavramların kullanılması, okuyan kişilerde tereddüde yol açmaktadır. Ve daha da önemlisi, uygulama sırasında kargaşa yaratacak niteliktedir.

✓ **Sayıştay Yasasını tümüyle değiştirmeye gerek yoktur**

Sayıştay Yasa Tasarısı Taslağı, henüz Türkiye Büyük Millet Meclisine gelmiş veya Hükümetten geçmiş değil. Bu taslak, bu üç yasa grubunun dış denetimde ortaya çıkardığı tablo nedeniyle dış denetimin yeniden düzenlenmesi ihtiyacıyla hazırlanmıştır. Ancak, 5018 sayılı Kamu Malî Yönetim ve Kontrol Yasası başta olmak üzere, diğer yasalarla yapılan düzenlemeler Sayıştay Yasasının tümüyle değiştirmeyi gerektirir nitelikte değildir.

✓ **Kamu malî yönetimi ve kontrolün uluslararası standartları var, bunu yeniden keşfetmeye gerek yok**

Yasa genel gerekçesinde, Sayıştay'ın bir hesap mahkemesi olma niteliğine artık gerek yoktur şeklinde bir anlayış mevcut. Sayıştay'ın bir hesap mahkemesi olduğu, sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağladığı Anayasada yer almaktadır. Tabii ki, Anayasayı da değiştirmek mümkündür. Ancak, diğer ülke uygulamalarına, özellikle

Avrupa Birliği lkeleri uygulamalarında Sayıştayın, sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlayan veya hükme bağlayan bir mahkeme olduğunu görmekteyiz.

Yasa Tasarısı Taslağının gözden geçirilmesinde, bu hususun dikkate alınmasını Komisyonun ve hazırlayıcıların dikkatine sunuyorum. Özellikle Kamu Yönetimi Temel Yasasını ve diğer yasaları hazırlayan ekip bu konularda, dünyadaki gelişmelerden, kıta Avrupasındaki ve Anglosakson lkelerindeki gelişmelerden sanırım haberdar olmadığı için, bu ülkelerdeki anlayışı yeterince dikkatli bir dille bu yasaya yansıtmamıştır. Bu ülkelerdeki anlayışı diyorum, nk, bunlar uluslararası standartlardır, uluslararası standartların, yesi olmak istediğimiz Avrupa Birliğine girme aşamasında bizde de esas alınması gerekir. Kamu malî yönetimi ve kontrolün, dış denetimin uluslararası standartları vardır, bunu yeniden keşfetmeye gerek yoktur.

✓ **Sayıştay bir yargı merciidir ve yargı mensuplarının sahip oldukları haklara Sayıştay mensupları da sahip olmalıdır**

Sayıştay meslek mensuplarına ilişkin olarak hazırlanan çeşitli yasa tasarılarında, özellikle Adalet Bakanlığının hazırladığı tasarılarla, Sayıştayı bir hesap mahkemesi olma niteliğinin ötesinde gören bir anlayış görülmektedir. Yani, onlar yargı mensubu değildir, o nedenle, yargı mensuplarının sahip olduğu birtakım haklara Sayıştay mensuplarının sahip olması uygun değildir anlayışıyla birtakım tasarıların hazırlandığını görülmektedir. Bu anlayış doğru değildir; Anayasamız değişmediği sürece, Sayıştay bir yargı merciidir, özel statüsü olan bir yargı merciidir. Bunun mutlaka dikkate alınması gerekir.

✓ **Sayın Cumhurbaşkanı TBMM'ye geri gönderme yetkisini sınırlı kullanmıştır**

Anayasamızın 104nc maddesine göre, Cumhurbaşkanımız, sadece Anayasaya aykırı gördüğü kanunları değil, diğer kanunları da bir kez daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderme yetkisine sahiptir. Anayasanın 104nc maddesi Sayın Cumhurbaşkanına bu yetkiyi vermiştir; Anayasaya aykırı olabilir, olmayabilir; ama, görüşülmesinde bir kez daha yarar gördüğü yasaları bir kez daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine iade edebilir. Tabi ki, bu yetkinin bir objektif sınırı vardır. Ama, Sayın Cumhurbaşkanı, benim izleyebildiğim kadarıyla, bugüne kadar, bu yetkisini daha sınırlı kullanmış ve sadece Anayasaya aykırılık yönünde gereklerle bazı yasaları Türkiye Büyük Millet Meclisine iade etmiştir. Hatta, bu süzgeci dahi, ben, çok sıkı kullandığı kanaatinde değilim; nk, Sayın Cumhurbaşkanı Anayasaya aykırı görmediği halde, Cumhuriyet Halk Partisi olarak bizim Anayasa Mahkemesine götürüp iptal ettirdiğimiz yasalar olmuştur.

Kamuoyunun bilgisine sunulur.

NOT: 2005 Mali Yılı Btcesinin Plan ve Btce Komisyonundaki görüşmelerine ve M. Akif HAMZAÇEBİ'nin konuşma metninin tamamına

<http://www.tbmm.gov.tr/butce/htm/pbk02112004.htm> adresinden ulaşabilirsiniz.